

Jolanta Kucharska - Pucyk

**“Trudności w przystosowaniu dziecka
do środowiska przedszkolnego”**

**Praca opublikowana
w Internetowym Serwisie Oświatowym**

awans.net

Pierwszą, poważną zmianą w życiu dziecka jest przystosowanie do środowiska przedszkolnego. W tym momencie zmienia się przecież wiele w życiu malucha. Bezpieczny dom i ukochani rodzice nie są już jedynymi, z którymi się spotyka. Znajduje się teraz w nowej sytuacji, zupełnie różnej od tej domowej, dobrze mu znanej. Naturalnym uczuciem staje się lęk, który przeżywa oraz utrata bezpieczeństwa związana ze zmianą otoczenia.

Tutaj, w nowym miejscu, nie jest już tak jak dawniej. Dziecko musi nauczyć się żyć w innej rzeczywistości. Z jednej strony następuje to poprzez kontakt z nauczycielem, który staje się jego przewodnikiem, z drugiej – przez kontakt z rówieśnikami. Poza tym musi także zyskać orientację w nowej przestrzeni, aby nauczyć się w niej sprawnie funkcjonować. Dopiero, kiedy pozna nowe pomieszczenia i sprzęty, będzie umiało się nimi posługiwać, poczuje się bezpieczne. U jednych dzieci następuje to po kilku dniach, u innych po tygodniach. Z czasem poczucie lęku, a nawet łzy zamieniają się jednak w szczerzy uśmiech.

Dużym problemem związanym z adaptacją trzylatka do przedszkola są na pewno czynności dnia codziennego, jak: samodzielne jedzenie, odpoczynek, czy toaleta. To wywołuje wiele negatywnych emocji, a nawet protestu. Różny jest przecież poziom umiejętności posiadanych przez dzieci, natomiast stawiane im wymagania są jednakowe. Dlatego tak ważne jest nabywanie tych sprawności poprzez trening w rodzinie, co przyczyni się do łatwiejszej adaptacji. Maluchy, które w słabszym stopniu opanowały te umiejętności czują się często osamotnione i bezradne, co z kolei wpływa na brak pewności siebie. Teraz przed nauczycielem stoi ważne zadanie. Musi on zdobyć jak najwięcej informacji o umiejętnościach dziecka i jego trudnościach, by pomóc mu je rozwiązać.

Innym problemem początkującego przedszkolaka jest brak wiedzy o tym, co będzie robił w nowym miejscu, czym będzie się po prostu zajmował. Dobrym wprowadzeniem może być inicjatywa rodziców, którzy wspólnie z dzieckiem przyjdą do przedszkola podczas tzw. „otwartych drzwi”, aby razem próbować „oswoić” nowe miejsce. Następną część wiedzy nabierze dziecko jednak dopiero przez własne doświadczenie, poznając rytm dnia oraz ucząc się kolejnych czynności. I chociaż głównym zajęciem będzie jeszcze zabawa, to jednak ważne okażą się kontakty z rówieśnikami, to w jaki sposób dziecko będzie je nawiązywać.

Trzylatek na krótko zainteresuje się wspólną zabawą z rówieśnikiem. To wynika z jego rozwoju społecznego. Ale dziecko czteroletnie jest już gotowe do dłuższych działań, nawiązywania pierwszych przyjaźni. W tym momencie rozwoju wybiera coraz chętniej zabawy zespołowe, woli towarzystwo rówieśników niż dorosłych.

Psychologia rozwojowa dziecka podkreśla ścisły związek przystosowania i poznawania nowego otoczenia z emocjami. Silne i negatywne emocje z całą pewnością niekorzystnie wpływają na ten proces. Ujawniają się one wtedy, gdy dziecko mało wie o nowej sytuacji, w której się znalazło. Tak dzieje się podczas pierwszych dni pobytu w przedszkolu. Z czasem jednak, w wyniku nabywania wiedzy o nowym miejscu, silne emocje wyciszają się, ustępują miejsca pozytywnym. W jakim czasie to nastąpi zależy od wielu czynników. Jednym z nich jest na pewno kontakt z nauczycielem. Na początku tej nowej drogi dzieci wolą kontakty z osobą dorosłą, ponieważ ich rówieśnicy mają podobne problemy, czyli zachwiane poczucie bezpieczeństwa.

Nowa przestrzeń również nie sprzyja procesowi przystosowania. Jest „obca” i dużo większa od tej domowej. Powoduje poczucie zagubienia, które ustąpi z czasem, gdy dziecko nabierze w niej orientacji, lepiej je pozna. Dotyczy to nie tylko jednej sali, w której będzie spędzało większość czasu podczas pobytu w przedszkolu, ale również innych miejsc, jak: łazienka, szatnia czy plac zabaw.

Innym problemem stanie się na pewno podporządkowanie narzuconej przez przedszkole organizacji życia, określonych zasad postępowania w grupie czy zaspokajania podstawowych potrzeb. Dziecko musi nauczyć się przebywania w gwarze kilka godzin, pogodzić z tym, że nie jest jedyne w centrum zainteresowania. Środowisko przedszkolne różni się od domowego wieloma czynnikami. Przedszkole nigdy nie będzie tym samym, co rodzinny dom. Taką wiedzę musi przyswoić mały człowiek na początku swojej edukacji, oczywiście na miarę swoich możliwości. Wraz z przekroczeniem progu przedszkola dziecko uczy się żyć w dwóch środowiskach: rodzinnym i instytucjonalnym.

Wielu rodziców obawia się, że dziecko jest zbyt małe, nieporadne, aby dać sobie radę w przedszkolu. Pokazując swój lęk nie pomagają tym. To od nich zależy przecież wywołanie pozytywnego nastawienia, a nawet to, czy dziecko polubi nowe miejsce. Ważne dlatego jest nie tyle opóźnianie momentu poznawania środowiska przedszkolnego, ile właściwe przygotowanie do jego adaptacji.

Przedszkole jest z całą pewnością pierwszym krokiem dziecka w stronę nabywania umiejętności życia społecznego. Kontakty zarówno z nauczycielem, jak i rówieśnikami uczą przecież norm postępowania w grupie społecznej. Z tego wynikają z kolei funkcje wychowawcze i dydaktyczne. Tutaj dziecko poszerza swoją wiedzę dotyczącą określonych norm zachowań, uczy się samodzielności i otwartości. Tylko wtedy, gdy będzie postrzegało przedszkole jako miejsce bezpieczne i atrakcyjne, szybciej przystosuje się do życia

w społeczności zbiorowej. Mały człowiek musi przecież pojąć tę prostą prawdę, że nie jest sam, że obok niego są inni ludzie, z którymi musi nauczyć się żyć.

Problem przystosowania jest bardzo ważny, gdy mówi się o dziecku wchodzącym w dorosłe życie, kształtującym swoją osobowość. Sprawna adaptacja pozwoli na łatwe nabycie poczucia przynależności do grupy społecznej, a także rozwija motywację do działania. Tym samym pełni ważną rolę w całym procesie wychowania i kształcenia dziecka w wieku przedszkolnym.

Literatura:

D. Chrzanowska: *Sylwetki trzylatków wstępujących do przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1977 nr 2

M. Jarosz: *Elementy psychologii lekarskiej i psychopatologii ogólnej*, PZWL Warszawa 1971

M. Kąkol: *Z badań nad warunkami adaptacji dzieci trzyletnich do przedszkola*, „Wychowanie w Przedszkolu” 1988 nr 2

J. Lubowiecka: *Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola*, WSiP Warszawa 2000